

lius conceptum laudant, hortanturque Italicas partes visere; nec metuendum ei fore Sedem Augustam ignavè negligi, aut cum hostibus, si bellum moveant, pavido Marte certari, nihilque pensi habere quid Roma sua gerat, si modo ad exterarum gentes victor eminet. Proinde Cæsar, decretis Stephano, Sarræque quatercentum equitibus, & Populi Duci memorato, XIII. Kalendas Septembris urbem Romam nunquam denuo revisurus egreditur; & dum Ponte Molli transiret, hostiles catervæ, collibus propinquis adductæ, dum Regis discessu plauderent, nequaquam ei ob stare in transitu auferunt.

Abiens ergo turbis sequentibus luce, dum advenisset, Sutrium appulit, ubi cœna, somnoque refectus, altera die Viterbum demum applicuit. Hic Populum sibi valde gratum habuit, nam diebus quinque moratus in se pronos omnium conatus agnovit, cùmque discessum pararet multorum vidit oculos lacrymis profusis madescere. Hinc iter haud moleste resumens, Tudertum petit, multumque, ibi triduo moratus, otii capit. Hic rogatus à Populo, quatenus Perusium Tudertinis ingratum, eo quod de Regni finibus contentio sæpe fieret, iustis belli tormentis impeteret, majori cura vexatus petitis obsequi renuit; quamobrem idem Populus tumultum excitans abeuntem clausis januis Cæsarem temerè impedit. At non ideo Rex tumefactus, (sciebat nempe hos per ignaviam deliquisse) abire prorsus expetit; tunc reclusis inde valvis egrediens finitimos Perusini soli calles invadit; Huic iter impediens aggeribus valloque septum Mariani potens obstitit oppidum, quod ille in diem sequentem acri bello superans, cæsis, captivæ oppidanis flammis absumit; deinde Castilionis mœnia, penes ripas inde labentis stagni præcipites eminentia gravi prælio impetit, castrisque dispositis, circiter vicina rura, ædesque omnes sævis populationibus & rapinis dissipat. Demumque locum ipsum vi superat, & igne consumit. Digressus inde, Perusinis nequaquam impediuntibus, Cortonam adit; luce verò sequenti, quam Imperio semper devotam audierat, civitatem Aretii, plaudente Populo, gratè susceptus ingreditur, in qua biduo moratus, compositis modicum, utcumque valuit, in otio rebus, fidelitatem à Populo Rex volens accipit, quam & illi de Sancto Sepulcro, (qui locus in Hetruriæ partibus dudum Cæsari rebellis fuerat) placato Regi per iurandum polliciti sunt. Jam Cæsar Fæsulæ rebelles votis impetiturus, non procul hinc contiguus utrinque soli finibus esse gratatur. Tunc arma parans, migrandum hinc fore cautus, aciebusque celeriter instructis in hostiles agros exit impavidus; primumque apud locum, qui Mons Vargus nuncupatur, castra disponit. Hic Fæsulano-
rum cohortibus mercede conductis, indigenisque suis pro finium tutela servabatur: quem Cæsar præterire dedignatus, quatenus hostibus suis iacturam efficiat, bello impetit, ædesque omnes extra mœnia positas flammis adurit; cùmque valla & aggeres, jam Sole ad Oceanum declinante, transire nequiret, sequenti luce, paratis machinis, & tormentorum generibus Marte locum invadit; vixque tunc transitum est aggere in crepidine ducto, sed usque in crepusculum pugna contracta nox prælium dirimit. Mane autem facto oppidani vim metuentes, cùm jam suorum pauci præter faucibus, aut jaculis peremptos bello superessent, Cæsari locum sponte dedunt. His ignoscens Rex benignus noxam remittit, jubetque ut rapinis nullis, aut cæde

Tom. IX.

A lædantur. Deinde castellum Sancti Johannis, quod hinc ferme passibus ter mille distabat, adductis secum cohortibus petit. Hoc ruricolæ agrorum vicinorum propter Regis metum, subportatis intra suppellestilibus suis, per fugam invaserant, quo per lacunæ instar aqua circumdato tutari se putant. Sed Cæsar in agendis providus, ut aquis fidentes post acre bellum videret, stagnantes inde latè es educere cauto parat ingenio: quod Oppidani præcipientes, cùm nequaquam ob stare fiderent siccis aggeribus, certa fœderum pactione Regi se tradunt. Inde Cæsar brevi mora contracta digrediens, cùm in ædibus rusticanis metu ignis noctu quietem agere nolleret, in agris ipsis sub arborum frondibus otium capit; nec dum enim, Sole Libram premente, calor diurnus noctis temperiem demiserat. Figinique Pagum linquens, denique locum, qui nuncupatur Incisa pervenit. Hic à Fæsulano dimissi Populo DCC. numero hastati milites, qui Cæsaris iter impediunt in angustiis viarum anfractibus, quantum balistæ iactus exhalat, è mœnibus prodeunt; quos Rex strenuus aciebus instructis petens, dum cominus adeundi facultas non daretur, præstolatos eos per duas horas, quatenus ad bellum è colle in planum descenderent, quid agendum ulterius commilitones suos prudens consultor inquit. Decretum igitur est post varia multorum iudicia, per rectos adversus Florentiam colles adeundum prorsus, nec loca quælibet expugnare. Hoc Cæsar frutus consilio locum nullo Marte petatum deferit, ultraque progressus in planum vix procul hinc mille passibus venit, ubi vestigia sistens, quatenus turbas omnes in unum adducat, sequentes eminus hostium catervas aspicit. Quæ dum adventassent, ut Cæsarienses à tergo læderent, Comes Sanctæ-Floris de Majano, qui jam ad Augustum auxiliaribus copiis se receperat, dum novissimæ Dux turbæ curam gereret, versis signis in hostes truculentus redit. Sed hi Marte brevi resistentes, superveniente Henrico de Flandria Regiæ militiæ Præfecto, in fugam abeunt, tutisque oppidi latebris se recipiunt. Cecidere tamen ex his circiter LX. virorum capita, ex Regiis verò copiis circiter decem. Memorabile quidem visum nobis est audacissimi robur equitis, qui Cæsaris manipulos linquens, ut victorem hunc faceret, fugientem ex acie adversa vexilliferum usque ad ipsa secutus mœnia, denique mutuo fossus vulnere cadens, illum etiam equo labentem pari cæde mori compulit, his scriptis inferere: quod si vocabula horum nota fierent, majori prorsus fama niterentur.

His peractis, cùm jam labor horaque diei cœnæ apta quietem optaret, in agris ipsis Cæsar pernoctatus, cibo somnoque membra reficit. Jam Fæsulana Plebs, Populusque crebris percussis tumultibus, dum adventantem cominus Regem rumoribus ortis audiret, quid agat dubia spe consultat. Præerat huic Dego memoratus à Roberto Rege dimissus, qui vires animumque in tanto rerum discrimine suggerebat; hic delectos ad certamen viros acuens in globum contrahit, minaturque Cæsaris alas, urbem Florentiam impetentes, adverso Marte confringere; sed raro vel numquam verbosis gestibus acta conveniunt. Increbescente verò fama, Cæsarem secundis fatorum occurribus Thusciam peragrarè, jamque devictis locorum sedibus Fæsulanos colles impetere, ceteræ fidelium copiarum in Hetruriæ finibus exulantes, paratis equis & armis illi complices se reddunt, quos inter fama clari-

F f f f

rissi-